

Streszczenie po polsku
Atrycja języka ojczystego
na przykładzie portugalskich imigrantów we Francji

Niniejsza rozprawa doktorska dotyczy zjawiska *atrycji języka*, które to należy do problematyki kontaktów językowych. *Atrycja* uznawana jest za proces osłabiania lub utraty kompetencji językowych następujących na skutek braku kontaktu z językiem, między innymi w wyniku imigracji. W wypadku naszego syldium, atrycja dotyczy zmian językowych mogących wystąpić dwujęzycznych lokutorów, którzy jako dorośli wyemigrowali do kraju, którego język oficjalny nie jest ich językiem ojczystym. W ramach części teoretycznej (Rozdział 1) w sposób szczegółowy, zdefiniowane zostało pojęcie *atrycji*, jak również, przedstawione zostały czynniki na nią wpływające a także jej podstawowe przejawy. Pierwsza rozdział obejmuje także prezentację podstawowych modeli teoretycznych stosowanych w analizie atrycji języka.

Praca niniejsza ma na celu identyfikację wpływu drugiego języka (języka obcego) na język pierwszy (ojczysty) imigrantów. Przedmiotem badań jest obserwacja przejawów atrycji u lokutorów portugalsko-francuskich, jak również czynników, które mają na nią największy wpływ z drugiej zaś strony – elementów, które najbardziej przyczyniają się do podtrzymania znajomości języka ojczystego poza krajem. Przeprowadzona analiza stara się odpowiedzieć na pytanie w jaki sposób przejawia się zjawisko atrycji. W tym celu przeprowadzono trzy eksperymenty językowe poprzedzone badaniem pilotażowym.

w drugim rozdziale rozprawy opisano metodologię pracy, przedstawiono szczegółowe profile badanych (informatorów), przeprowadzone badanie pilotażowe, zadania językowe wykonane przez badanych oraz kompletny korpus danych językowych poddanych analizie. Przedstawione tu zostały również zasady transkrypcji zgromadzonych danych językowych i ogólny model ich analizy.

W rozdziale trzecim przedstawiono analizę danych zebranych przy pomocy trzech eksperymentów językowych. Pierwszy z nich pozwolił zebrać dane umożliwiające analizę idiolektów dziesięciu informatorów, którzy wyemigrowali do Francji i których pierwszym językiem (ojczystym) jest język portugalski, a drugim językiem (obcym) - język francuski.

Jedna osoba spośród dziesięciu obserwowanych informatorów poddana została trzyletniej obserwacji ciągłej. W ten sposób udało się zaobserwować zmiany na poziomie jej idiolektu. Ta sama informatorka stała się równocześnie obiektem innego badania dotyczącego

jej reekspozycji na język ojczysty. Przez okres około sześciu tygodni zintensyfikowała ona kontakty z językiem portugalskim (stały się one częstsze i bardziej zróżnicowane,)Po tym okresie powtórzono realizację zadań w celu porównania danych uzyskanych przed i po reekspozycji.. Przedstawiono także analizę porównawczą danych językowych informatorów, aby z jednej strony określić przejawy atrycji obecne w korpusie i wspólne dla grupy badanych, z drugiej zaś, by zdefiniować czynniki najbardziej wpływające na zjawisko atrycji zaobserwowanej wśród badanych.

Wkład niniejszej pracy w badania na temat atrycji oscyluje wokół trzech głównych punktów przejawów atrycji, czynników na nią wpływających oraz procesu reekspozycji językowej. Rezultaty przeprowadzonych badań oraz analiza zebranego materiału językowego dowodzą, że atrycja widoczna jest w sposób szczególny na poziomie zasobów leksykalnych badanych.. Stwierdzić przy tym należy, że czynniki mające znaczący wpływ na osłabienie kompetencji w języku pierwszym kumulują się i nie powinny być analizowane indywidualnie. Te o największym wpływie na proces atrycji, to kontakt z językiem pierwszym (ilościowy i w szczególności jakościowy) oraz ogólna postawa lokutora wobec języka/języków. Atrycja jest procesem powolnym i progresywnym, który wymaga wielu lat, aby zmiany mogły być zaobserwowane. Z drugiej strony postęp atrycji staje się mniej widoczny po kilku latach pobytu w kraju imigracji. Ponadto, zmiany językowe u lokutorów dotkniętych atrycją nie są definitywne i po określonym czasie reekspozycji, można zauważyć, że kompetencje językowe, osłabione przez proces atrycji, mogą ulec wzmocnieniu (tak jak to stało się w przypadku obserwowanej informatorki).

Pewson